

Porto - staden som vaknade till liv

Hur och varför kulturlivet i Porto har förändrats under början av 2000-talet

Inka Hietala Sadian

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Kulturproduentskap
Identifikationsnummer:	
Författare:	Inka Hietala Sadian
Arbetets namn:	Porto – staden som vaknade till liv Hur och varför kulturlivet i Porto har förändrats under början av 2000-talet
Handledare (Arcada):	Tomas Träskman
Uppdragsgivare:	
<p>Sammandrag:</p> <p>I det här examensarbetet undersöker jag den drastiska förändringen i kulturlivet som skett i staden Porto i Portugal under det senaste decenniet. Målet med mitt arbete är att definiera faktorerna bakom förändringen i kulturlivet.</p> <p>Kulturlivet i Porto är koncentrerat till innerstadsområdet, kallat Baixa (Downtown). I arbetet har jag valt att avgränsa min undersökning till det området, eftersom Porto även är ett storstadsområde som omfattar nio kommuner.</p> <p>Som material har jag använt mig av böcker, artiklar och undersökningar inom urbanteori och stadsutveckling av kända urbanteoretiker såsom Richard Florida, Charles Landry och Jinna Tay. Jag har ytterligare använt mig av en kvalitativ forskningsmetod med intervjuer med personer som arbetar inom konst- och kulturbranschen i Porto.</p> <p>Utgående från intervju svaren har jag kommit fram till att en omfattande stadsutveckling, gentrifiering av downtown samt en ny våg av turism på ett omvälvande sätt har förändrat kulturlivet i Porto under det senaste decenniet (ca 2004-2010).</p>	
Nyckelord:	Kulturliv Urbanteori Stadsutveckling
Sidantal:	
Språk:	
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Cultural Production
Identification number:	
Author:	Inka Hietala Sadian
Title:	Porto – The re-awakening of the city How and why the culture life changed in Porto during the beginning of the 21 st century
Supervisor (Arcada):	Tomas Träskman
Commissioned by:	
Abstract:	
<p>In this thesis I examine the drastic change in the culture life that occurred in the city of Porto in Portugal the past decade. The goal of my work is to define the factors that changed the culture life.</p> <p>The culture life in Porto is concentrated in the downtown area, known as the Baixa. In the work I have chosen to limit my research specifically to downtown, because Porto is also a metropolitan area that covers nine municipalities.</p> <p>As material I have used books, articles and studies in urban theory and urban development by known urban theorists such as Richard Florida, Charles Landry and Jinna Tay. I have further used a quantitative research method with interviews of people working in the arts and cultural industry in Porto.</p> <p>Based on interview responses I concluded that a comprehensive urban development, gentrification of downtown as well as a new wave of tourism changed the culture life tremendously in Porto over the course of a decade (ca 2004-2014).</p>	
Keywords:	Culture Life Urban Theory City Formation
Number of pages:	
Language:	
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Kulttuurituotantoa
Tunnistenumero:	
Tekijä:	
Työn nimi:	Porto – kaupunki joka heräsi eloon Miten ja miksi Porton kulttuurielämä muuttui 2000-luvun alussa
Työn ohjaaja (Arcada):	Tomas Träskman
Toimeksiantaja:	
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tässä opinnäytetyössä tutkin muutoksen kulttuurielämässä joka tapahtui kaupungissa Portossa, Portugalissa, viime vuosikymmenellä. Tavoitteena työssäni on määritellä tekijät muutokseen Porton kulttuurielämässä.</p> <p>Porton kulttuurielämä on keskittynyt kaupungin keskustassa, joka tunnetaan nimellä Baixa (Downtown). Tässä opinnäytetyössä olen päättänyt rajoittaa tähän alueeseen, koska Porto on myös suurkaupunkialue joka kattaa yhdeksän kuntaa.</p> <p>Materiaalina olen käyttänyt kirjoja, artikkeleita ja tutkimuksia kaupunkiteoriasta ja kaupunkien kehittämisestä tunnetuista kaupunkiteoreetikoista kuten Richard Florida, Charles Landry ja Jinna Tay. Olen myös käyttänyt kvantitatiivista tutkimusmenetelmää kuten haastattelut ihmisistä jotka työskentelevät taide ja kulttuurialalla Portossa.</p> <p>Haastatteluvastauksien perusteella olen todennut että tekijät muutokseen Porton kulttuurielämässä viime vuosikymmenellä ovat muun muassa Porton kattava kaupunginkehittäminen, keskustan gentrifikointi sekä uusi aalto Porton matkailussa.</p>	
Avainsanat:	Kulttuurielämä Kaupunkiteoria Kaupunkikehitys
Sivumäärä:	
Kieli:	
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1 Inledning	6
1.1 Syfte och mål.....	6
1.2 Bakgrund.....	6
1.3 Begreppsdefinitioner.....	7
2 Metod och material	8
2.1 Metod.....	8
2.2 Material.....	8
2.3 Avgränsning.....	9
3 Bakgrund och teori	9
3.1 Porto – Huvudstaden i norr.....	9
3.2 Eurokrisen drabbar Portugal.....	10
3.3 Baixa do Porto.....	11
3.3 Turism och stadsutveckling.....	11
3.4 Urbanteori.....	14
3.4.1 Kreativitet.....	14
3.4.2 Den kreativa klassen.....	14
3.4.3 Den kreativa staden.....	16
3.4.4 Cool geografi - teorier om urbana områdets växande popularitet.....	16
4 Undersökning	18
4.1 Intervjuer med kulturarbetare.....	18
4.2 Introduktion till de intervjuade.....	18
5 Resultat	21
5.1 Porto förändras – en analys av intervjuerna.....	21
6 SLUTDISKUSSION	26
6.1 Slutsatser – Faktorerna bakom förändringen.....	26
6.2 Avslutning.....	28
Källor	30

INLEDNING

1.1 Syfte och mål

Målet med mitt arbete är att definiera faktorerna bakom förändringen i kulturlivet i downtown Porto och att undersöka hur kreativa områden uppstår.

Syftet med arbetet är att inspirera kulturarbetare och kulturintresserade till att öppna sina ögon för nya kreativa områden och nya möjligheter. Att uppmuntra till att skapa nya verksamheter och nya trender.

1.2 Bakgrund

Jag besökte staden Porto i Portugal första gången i maj år 2013. Under en alternativ guidetur ledd av en grupp arbetslösa arkitekter (The Worst Tours) fick jag reda på att det för tio år sedan knappt fanns något kulturliv i innerstaden i Porto. Idag kryllar staden av trendiga caféer, barer och restauranger, en hel gata är ägnad nästan enbart åt konstgallerier och på samma gata finns ett designköpcentrum med endast små designbutiker. Det är svårt att inbilla sig att detta täta nätverk av kreativa företag i det s.k downtown (innerstaden) inte fanns för ett decennium sedan.

Jag stannade i Porto hela sommaren 2013 och avlade min praktik för en internationell kortfilmsfestival vid namn Curtas Vila do Conde. Under sommaren lärde jag känna staden bättre och det var då min idé för examensarbetet fick sin allra första start.

1.3 Begreppsdefinitioner

Nedan är nödvändiga begrepp definierade för det här examensarbetet.

Kultur

Ordet kultur kommer från de latinska orden för odling, bildning och avser resultatet av all mänsklig aktivitet. Kultur har även en antropologisk och etnologisk betydelse, men den

mest begränsade betydelsen omfattar konstarterna, som litteratur, konst, musik, film och teater samt religion och vetenskap (Nationalencyklopedin 2014)

Kulturliv

Med kulturliv avser jag i det här arbetet vanor inom och tillgång till kulturaktiviteter.

Downtown

Enlight Sohmer och Lang (Downtown Rebound 2001) är downtown det äldsta och mest etablerade området i en stad samt oftast det huvudsakliga affärsdistriktet i staden. I det här arbetet fokuserar jag på downtown i Porto, kallad Baixa på portugisiska.

Den kreativa klassen

Den kreativa klassen är ett begrepp av urbanteoretikern Richard Florida som i sin första bok "The rise of the creative class" skrev om uppkomsten av en kreativ klass som ett resultat av den ekonomiska och sociala utvecklingen under 1900-talet. Enligt Florida består den kreativa klassen av människor med yrken som kräver en hög grad av eget initiativ och egen skaparförmåga (Nationalencyklopedin 2014)

Den kreativa staden

Den kreativa staden är ytterligare ett begrepp inom urbana studier, där bl.a Florida menar att kreativa städer är platser som lockar till sig den kreativa klassen, vilka är drivkraften i den nya kreativa ekonomin (Nationalencyklopedin 2014).

Gentrifiering

Gentrifiering är en social förändringsprocess i stadsdelar dit det flyttar individer från en hög socioekonomisk klass som traditionellt har dominerats av individer ur en lägre social klass eller från en etnisk minoritet. Den gradvisa förändringen leder ofta till att andelen höginkomsttagare ökar, områdets sociala status höjs, utbudet av områdets tjänster förändras samt bostadspriserna ökar. De ökade bostadspriserna leder i sin tur till att låginkomsttagare trängs ut från området (Nationalencyklopedin 2014).

METOD OCH MATERIAL

1.4 Metod

Som metod för min undersökning har jag använt en kvalitativ forskningsmetod och har valt att intervjua personer som arbetar inom den kreativa branschen i downtown i Porto, samt möjligtvis även bor där. Intervjuerna var semi-strukturerade för att de intervjuade skulle ha plats att berätta mer löpande hur de ser på utvecklingen i kulturlivet.

1.5 Material

För teorin kring den kreativa klassen, kreativa städer och forlandet av kreativa områden har jag använt mig av litteratur främst av urbanteorister såsom Richard Florida med boken *The rise of the Creative Class*, Charles Landry med boken *The Creative City* och essäboken *Creative Industries* med essäer av Jinna Tay och Charles Landry.

Jag har dessutom använt artiklar inom urbanteori och gentrifiering, bl.a *The Geography of Cool* publicerad i *The Economist*, *Putting hip on the map* av Richard Campanella och *Stadsutveckling utgör en hagelskur av hårt arbete* av Charlotta Melander, samt undersökningen *Downtown Rebound* av Sohmer och Lang.

För basfakta om staden Porto har jag använt mig bl.a av boken *Porto* utgiven av Dorling Kindersley – Civilizacao, Editores 2010 samt en rad elektroniska källor. För grundläggande information om den ekonomiska situationen i Portugal, samt turism och stadsutveckling i Porto har jag återigen använt elektroniska källor, såsom Dagens Nyheter, Helsingin Sanomat, ABC news, The Huffington Post och de statliga hemsidorna för turismen i Porto.

Till sist har jag använt resultaten från intervjuerna med kreativa arbetare i downtown Porto.

1.6 Avgränsning

Jag har valt att koncentrera mitt arbete till downtown Porto, eftersom att Porto är Portugals näst största stad, med ett storstadsområde som täcker flera kommuner. Jag är främst intresserad av förändringen som skett i kulturlivet i det mest centrala området i Porto. Därför kommer jag att referera till downtown och menar därmed innerstadsdelen av Porto och inte hela storstadsområdet.

3 BAKGRUND OCH TEORI

3.1 Porto – huvudstaden i norr

Porto är den näst största staden i Portugal och ligger på Atlantkusten vid mynningen av floden Douro. Staden ligger ca 317 km norr om Lissabon på gränsen till Spanien i norra Portugal. Staden anses vara "huvudstaden i norr" och har en befolkning på ca 300 000 invånare, även om dess storstadsområde har ca 1 260 000 invånare och upptar en yta på 817 kvadratkilometer som omfattar nio kommuner (Vanez 2010).

Porto är en kulturhistorisk stad med ett välbevarat historiskt centrum som klassificerades som världskulturarv av UNESCO år 1996, vissa byggnader går så långt tillbaks som till medeltiden. (Visitporto).

Tack vare det kulturhistoriska centret samt portvinindustrin är Porto en av de äldsta turistdestinationerna i Europa (Visitporto). Men på senare tid har Porto fått ett mer samtidskulturellt rykte, då det bland annat tjänade som Europas kulturhuvudstad tillsammans med Rotterdam år 2001 (European Commission 2014). År 2013 blev Porto utnämnd till en av de bästa tio resmålen i Europa av Lonely Planet (Lonely Planet 2013) och år 2014 röstades Porto till European Best Destination (European Best Destinations 2014).

Även The New York Times skriver i en artikel om Porto:

"FOR years, Porto's motto was, in essence, "You've tried the wine; now try the city!" But

these days Portugal's second-largest metropolis — an attractively faded hillside city of venerable town houses and Baroque churches — no longer needs to coast on the reputation of its famous digestif. A jam-packed new night-life district is taking shape, and a blossoming creative scene features everything from an upstart design center to the avant-garde Rem Koolhaas-designed Casa de Música, a stunning concert space" (Sherwood 2011).

3.2 Eurokrisen drabbar Portugal

För att förstå vilken ekonomisk situation staden Porto har varit i de senaste åren är det viktigt att veta hur Eurokrisen drabbat Portugal. Portugal hör till den grupp av fyra länder från eurozonen med problematisk statsskuld och/eller ekonomisk kris. Dessa länder kallas för GIIPS (även kallad PIGS i media), vilket är initialbokstäverna för alla länderna i gruppen, det andra I:et står för Irland som senare har inkluderats till gruppen. (The Wallstreet Journal 2011). Eurokrisen uppstod i början av år 2010 till följd av snabbt växande statsskulder samt försämrade betalningsförmåga i de fyra (sedan fem) länderna. Skuldkrisen fick sin början i Grekland (Swedbank 2012)

I maj 2010 införde EU ett stabiliseringsåtgärds paket (European Stability Mechanism), som ger ekonomiskt stöd till krisdrabbade EU-länder. Målet är att bevara EU:s finansiella stabilitet i euroområdet för statspapper. Skyddsmekanismen består av EFSM europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen och den europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten EFSF. Tillsammans med Internationella valutafonden eller IMF bidrar de med det finansiella stabiliseringspaketet som uppgår till 750 miljarder euro (Haapsaari 2012).

I maj 2014 förväntas Portugal ta sig ur räddningsprogrammet, tre år efter beviljandet av räddningspaketet (ABC 2014).

Den dåliga ekonomin har inneburit allvarliga sociala konsekvenser för Portugal, med bl.a en arbetslöshet på 15,3% (Ekonomifakta 2014).

Figur 1. Området Baixa I Porto. Grafisk design av Patricia Barbosa. Porto 2014.

3.3 Baixa do Porto

Baixa do Porto är det område i Porto som ligger innanför motorvägen VCI och kallas i folkmun för *baixa* vilket direkt översatt betyder låg, alltså den lägre delen av staden. Ett vanligare ord för denna typ av områden är engelskans *downtown* och betyder den mest centrala, kommersiella och äldsta delen i en stad (Sohmer & Lang 2001).

Alla har sin egen uppfattning om vad som egentligen är downtown, men en vanlig avgränsning av området är Rua de Gonçalo Cristóvão i norr, av Rua Santa Catarina i öst, av Rua de 31 de Janeiro och Clérigos i söder och sjukhuset Santo Antonio i väst (Wikipedia 2014).

Under flera decennier förlorade downtown sin population till förorten på grund av den s.k. Suburbaniseringen. Detta gjorde downtown till ett ödsligt område med övergivna byggnader, 12,5% av byggnaderna i centrala Porto var övergivna år 2011 (Case study Porto).

De senaste åren har dock området genomgått en stor omvandling i och med en omfattande stadsutvecklingsplan, en snabbt växande turism och ett blomstrande kulturliv.

3.4 Turism och stadsutveckling i Porto de senaste ~10 åren

Tack vare det kulturhistoriska centret samt portvinindustrin är Porto en av de äldsta turistdestinationerna i Europa. År 1996 utsågs det historiska centret i Porto till UNESCO världskulturarv (Visitporto).

År 2001 delade Porto titeln som European Capital of Culture tillsammans med Rotterdam. European Capital of Culture är ett initiativ av Den Europeiska Kommissionen sedan år 1985. Meningen med initiativet är att lyfta fram mångfalden i europeiska kulturer, fira de kulturella banden som håller ihop oss europeer, föra samman folk från olika europeiska kulturer för att komma i kontakt med varandras kulturer och förebygga en starkare gemensam förståelse samt främja en känsla av europeiskt medborgarskap. Det är också vetenskapligt bevisat att städer som tjänat som European Capital of Culture har återbyggt sin stad, förstärkt sin image i sina egna invånares ögon, gett nytt värde till kulturlivet, lyft sin internationella profil och ökat turismen (European Commission).

För Porto innebar året som European Capital of Culture utöver ett omfattande kulturprogram en storsatsning på återuppbyggandet av stadsmiljön, såsom byggandet av metron och musikhuset, en av Portos största ikoner idag, Casa Da Música (Vanez 2010)

År 2004 inrättades Porto Vivo eller SRU (Sociedade de Reabilitacao Urbana) för att genomföra det urbana stadsutvecklingsprojektet i Porto. Porto Vivos uppdrag är att

utarbete strategin och främja programmet för den urbana förnyelsen i staden. Porto Vivos huvudsakliga områden för kritisk stadsutveckling omfattar hela downtown i områdena Miragaia, S. Nicolau, Vitória, Massarelos, Bonfim, Cedofeita och Santo Ildefonso (Porto Vivo). Dessutom står Porto Vivo bakom byggandet av metron, musikhuset och renoveringen av flygplatsen. (Wikipedia 2014)

År 2006 stod flygplatsen i Porto, Francisco Sá Carneiro, färdig efter en omfattande renovering och förnyelse av byggnaden. I och med detta ökade flygtrafiken och flera lågpris-flygbolag började flyga till Porto (Vanez 2010).

En av Portos viktigaste turister idag är utbytesstuderande i Erasmusprogrammet. Erasmusprogrammet är ett europeiskt utbytesprogram som infördes år 1987 och erbjuder studerande en möjlighet att studera eller arbeta i ett annat europeiskt land under en period på minst tre månader och högst 12 månader. Namnet på projektet kommer från den holländska renässansens humanist och teolog Desiderius Erasmus av Rotterdam. Han studerade vid olika europeiska universitet och beskrev utbildningen som en chans för moderna människor. Sedan år 2007 är Erasmus-projektet en del av programmet The Lifelong Learning Programme som är fastställt för åren 2007-2013. (ESN 2014)

Mellan år 2010 och 2011 växte Erasmusprogrammet med 8,5%. Under 2011 var Spanien, Frankrike och Tyskland de största avsändarna och mottagarna av utbytesstudenter. Storbritannien är på fjärde plats men skickar bara hälften så många Erasmus-studenter som de tar emot. Det finns också en betydande tillväxt i nya medlemsländer, såsom Portugal (Schuetze 2012).

I och med återuppbyggandet av staden och den växande turismen, tog Porto en ny form och röstades år 2013 till Top Ten European Travel Destinations av Lonely Planet.

"Once a sleepy riverside city best known for its fortified wines, Porto has emerged as a vibrant arts capital that's rightfully getting a lot of buzz as a great value destination. At the vanguard of the city's bohemian art scene is the gallery-lined Rua Miguel Bombarda - liveliest during Simultaneous Openings when new exhibitions and streetside concerts create a festive ambiance. Big museums such as the Museu de Arte Contemporânea n Parque de

Serralves host cutting-edge exhibitions. Meanwhile, Rem Koolhaas' wildly designed and hugely popular Casa da Música keeps the music going at year-round performances, including free outdoor concerts in the summer. Celebrated new restaurants have also tapped into the city's creative new outlook." (Murdock 2013)

Portos goda rykte når sin höjd då det i februari år 2014 röstar till Best European Destination. Best European Destination (EDB) är en europeisk ideell organisation baserad i Bryssel och arbetar, sedan 2009, för att främja kultur och turism i Europa. I samarbete med samarbetsturistbyråer arbetar de för en bättre förståelse för rikedom, mångfald och kvalitet för europeiska destinationer. (EDB 2014)

Tjugo utvalda städer tävlade om den prestigefyllda titeln bästa europeiska destination 2014. Efter tre veckors period av online-omröstning valdes Porto till den bästa europeiska destinationen år 2014 och vann titeln framom 19 stora europeiska städer. (EDB 2014) Den digitala kampanjen lanserades via sociala medier som Facebook, Twitter, Pinterest, Google+ och Flickr och lockade det största antalet röster sedan tävlingen startade år 2009. Genomsnittligt var röstarna mellan 20 och 40 år och nästan jämnt fördelade, med 56 procent kvinnliga röstare och 44 procent manliga röster. Av de sammanlagt 228.690 röster vann Porto med 15% av alla röster. (The Huffington Post 2014).

I en artikel om den växande turismen i Portugal i Helsingin Sanomat, skrivs det att utländska turister spenderade förra året (2013) ett rekord på 9,2 miljard euro i Portugal, 7,5% mer än år 2012. Turismen skapade enligt regeringens uppskattning mest nya arbetsplatser för att motverka den över 15% stora arbetslösheten. (Helsingin Sanomat 2014)

3.5 Urbanteori

Urbanteori är en socialteoretisk del av urbana studier som beskriver stadsutveckling ur ett ekonomiskt perspektiv och hur det kan generera ekonomisk framgång i en stad. Urbana studier av Europa och västerländska länder har påvisat att kulturella värderingar kan generera ekonomisk utveckling (Wikipedia 2014).

3.5.1 Kreativitet

Enligt Landry är kreativitet ett överanvänt begrepp som är svårt att definiera och förstå och förknippas oftast med konst. I korthet innebär kreativitet förmågan att se på problem ur ett fräscht perspektiv, att experimentera och att våga vara originell, förmågan att skriva om regler och visualisera framtida scenarier och kanske viktigast att arbeta till ens fulla kompetens (Landry 2005 s. 233).

Florida förklarar dessutom att kreativitet blomstrar bäst i en unik typ av social miljö, en som är tillräckligt stabil för att möjliggöra kontinuitet, men samtidigt varierande och vidsynt nog för att ge näring åt kreativitet i alla dess subversiva former. (Florida 2002 s.35)

Allt från den typ av livsstil som vi strävar efter till det sätt vi schemalägger vår tid idag har förändrats. Den röda tråden här är enligt Florida kreativiteten som den fundamentala källan för ekonomisk tillväxt, som å sin sida är orsaken till uppkomsten av den nya kreativa klassen. (Florida 2002 Preface).

3.5.2 Den kreativa klassen

Den kreativa klassen är ett utmyntat begrepp av Richard Florida och beskriver en ny socioekonomisk klass i dagens samhälle.

Den kreativa klassen är en yrkeskategori som får betalt för att tänka, de är kunskapsarbetare. Till dessa hör i princip matematiker, programmerare, arkitekter, ingenjörer, forskare, lärare, bibliotekarier, kulturarbetare, de som arbetar inom media och finansvärlden, människor i chefsställning, jurister, läkare, sjuksköterskor samt säljare av mer avancerad karaktär. (Melander 2014). Det är arbetare vilkas ekonomiska funktion är att skapa nya idéer, ny teknik och/eller kreativt innehåll (Florida 2002 s. 8).

Den kreativa klassen värderar individualitet, den strävar efter att skapa individualistiska identiteter som speglar den egna kreativiteten, den värderar hårt arbete, utmaningar och stimulans, samt mångfald och öppenhet såsom en miljö där vem som helst kan passa in och de känner att de bäst kan vara sig själv (Florida 2002 s. 77-80).

Den kreativa klassen gynnar ett flexibelt arbetsschema, helt enkelt på grund av förändrade sociala behov (kreativt arbete är oftast projektbaserat och går i cykler). Den föredrar också en avslappnad arbetsatmosfär, såsom avslappnad klädsel och annorlunda arbetsutrymmen. (Florida 2002 s. 121)

Äldre utrymmen har några uppenbara praktiska fördelar för mindre företag som kräver mindre plats och kanske vill etablera sin egen identitet. Så länge det inte behövs en omfattande renovering, kan det vara billigt, perfekt för en liten firma som sprudlar av idéer men inte har så mycket pengar. (Florida 2002 s. 124)

Om det ligger i ett livligt urbant område, kan företaget lita på att omgivningen kan erbjuda tjänster som kaféer, butiker och vårdinrättningar som stora förortsföretag tillhandahåller i sina stora businesskvarter. Slutligen kan utrymmet i äldre byggnader ge trovärdighet åt nya företag. (Florida 2002 s. 124)

I sin undersökning har Florida funnit att den kreativa klassen föredrar en aktiv, informell, gatunivåvariant av bekvämligheter. Den kreativa klassen söker sig inte enbart till områden som är bra och intressanta för arbete utan även för personen själv. I en artikel i *The Economist* kallad "The geography of cool" nämner man att städer som alltid varit ledande center för konstnärlig och kulturell kreativitet (såsom New York och Berlin) lockar nya begåvade och kreativa människor. (Florida 2002 s. 259)

3.5.3 Den kreativa staden

Enligt urbanteoretikern Jinna Tay är den kreativa staden en plats som lyfter fram en dynamisk och levande livsstil med sin kreativa omgivning. I den kreativa staden förekommer även en levande konst och kultursektor. I stora drag handlar kreativa städer om hur lokala urbana utrymmen kan återskapas, förnyas och omvärdera sig inom konkurrenskraftiga globala ramar. Begreppet den kreativa staden är tänkt som en mall för stadsförnyelse och spirande kosmopolitism. Dessutom belyser kreativa städer betydelsen av en konsumtionsledd ekonomi och kulturproduktion, vad det innebär att utforma ett stadsutrymme. (Tay 2005 s. 220-221)

En mall av den kreativa staden kan enkelt kopieras men dess framgång beror ändå till stor del på hur staden behandlar långsiktiga utvecklingsfrågor, såsom ekonomisk och social hållbarhet, gentrifiering och lokala identiteter. Alltså krävs det även en mängd skicklighet i utformningen av stadens kulturpolitik. (Tay 2005 s. 225)

Vägen till framgång är inte lätt för globala, regionala och växande städer. I vissa avseenden måste förverkligandet av den kreativa staden och de identiteter man försöker odla redan finnas i det befintliga lokala sammanhanget. Utvecklingen av en flexibel kulturpolitik och erkännandet av nya ekonomiska aktörer, såsom kulturproducenter möjliggör att staden verkligen kan återskapas framgångsrikt och kreativt. (Tay 2005 s. 231)

3.5.6 Cool geografi - teorier kring urbana områdens växande popularitet

Richard Campanella skriver i en artikel att stadsdelar som för ett eller två decennier sedan ansågs som smutsiga och farliga nu rankas land regionens hetaste områden på fastighetsmarknaderna. Enligt Campanella beror det på en växande social karisma som kan beskrivas som "hippt" eller "coolt". Det coola producerar nya kulturella innovationer och utforskar ny terräng. Campanella fortsätter med att förklara att det coola alltid måste vara före "mainstream" och då mainstream hinner ifatt det coola, flyttar det coola vidare till en annan plats. Det coola blir alltså geografiskt, först finns det på en plats och söker sig sedan vidare då det inte är coolt mera. Här och på många andra platser har "coolt" blivit en stadsutvecklingsstrategi. (Campanella 2014)

Även Landry påpekar att konstnärer oftast söker sig till förfallna områden. Konstnärerna blir i detta fall utforskare av dessa områden och sätter igång en gentrifieringsprocess i området, vilket resulterar i att de väcker liv i förfallna områden och genererar en utveckling av en stödstruktur som kan fortsätta att uppehålla området, såsom caféer, restauranger och butiker. Därefter attraherar dessa områden en medelklass, som inte skulle riskerat att vara först i det då tidigare sämre området. Och när de här områden har fyllts av denna mainstram medelklass, fortsätter konstnärerna/pionjärerna vidare till nya förfallna områden med låg hyra, och så vidare. (Landry 2000 s. 35)

Självaste artikeln *The geography of cool* (The Economist 2000) argumenterar kring vad det är som gör ett område "coolt" från första början och använder begreppet bohemer, som motsvarar "konstnärerna" i Landrys teori. I artikeln listar man följande orsaker till att ett område anses trendigt:

- Till att börja med har området varit relativt krassligt och fattigt och med ett rikligt utbud av billiga bostäder.
- Unga, trendsättande bohemer har råd att flytta till dessa områden då de är som fattigast men på höjden av sin kreativitet.
- För att attrahera bohemer behöver du också invandrare. Dessa är viktiga för att skapa kulturell mångfald.
- En etniska blandning i området som bidrar till känslan av "edginess" och råhet.
- En känsla av fara är ett starkt drag för de mer äventyrliga medlemmarna i medel- och överklassen, så länge "faran" kan ses från ett säkert avstånd.
- Ett rikligt utbud av droger.

4 UNDERSÖKNING

4.1 Intervjuer med kulturarbetare

Som ytterligare material för detta examensarbete intervjuade jag fem personer som arbetar på konst- och kulturscenen i downtown i Porto. Jag använde mig av en semi-strukturerad intervju med fyra centrala frågor samt bad om en introduktion av de intervjuade. Intervjuerna gjordes på engelska då det var det gemensamma kommunikationsspråket, varav en intervju översattes av en tredje person.

Utöver introduktionen är de första två frågorna: var fick den drastiska förändringen sin början i Porto och varför? Den tredje frågan behandlar den personliga upplevelsen hos

den intervjuade om hur det är att arbeta på konst- och kulturscenen i downtown Porto idag. I den sista frågan bad jag dem dela med sig av sina tankar angående framtiden för Porto som en kulturell hotspot.

4.2 Introduktion till de intervjuade

Den första personen jag intervjuade är Pedro M.D Figueiredo som är arkitekt och en av grundarna av The Worst Tours. The Worst Tours öppnade han tillsammans med några vänner för några år sedan p.g.a. av den rådande bristen på arbete inom arkitektbranschen. Han och några vänner kombinerade sin kunskap och passion för staden Porto med det enda ekonomiska som växte just då: turism. De startade The Worst Tours, en mycket omfattande guidetur till fots runt Porto med flera olika teman att välja mellan, t.ex arkitektur, historia, politik, urbanism. Med hjälp av flyers och en hemsida lyckades de sprida budskapet och arrangerar guideturer nästan dagligen, de tjänar pengar genom dricks.

Inês Rodrigues är receptionist vid Gallery Hostel, 31 år gammal och kommer från Porto. Hon har bott hela sitt liv i Porto och studerat Tourism Management vid en yrkeshögskola. Själva Gallery Hostel öppnades några månader innan hon började jobba där i juni år 2011. Hostellet grundades av Goncalo Castanho som redan försökt att öppna ett hostel i sin hemstad Lissabon, men misslyckades då konkurrensen var för stor. Han bestämde sig för att flytta till Porto och öppna hostelet där, då han hörde om den nya vågen av turister som strömmade in till Porto tack vare lågpris-flygbolagen, d.v.s flera unga backpack-turister.

Pedro Garcez, 26 år, är delägare av en bar-restaurang tillsammans med sin bror Nuno Garcez. Garcez är från Porto och har studerat Hotel Management i staden Serra da Estrella och efter sina studier har Garcez arbetat och bott i både London och Madrid. Efter att ha flyttat tillbaka till Portugal bestämde han tillsammans med sin bror som är civilingenjör att öppna en restaurang och musikbar. De öppnade baren Rua Tapas & Music Bar i slutet av Juni 2013

Martim Dias, 25 år, kommer från Porto och arbetar på sitt egna företag Laissez-Faire, en konstgalleriagentur. Dias har studerat Cultural Management och har arbetat med att bl.a koordinera konstutställningar. Dias bor dessutom i downtown Porto.

Jag intervjuade Fernando Santos tillsammans med galleriansvariga Joana Gomes. Gomes svarade på frågorna åt Santos som föredrog översättning från sitt modersmål portugisiska till engelska. Santos, 57 år, är uppvuxen i den lilla byn Amarante, 30 km från Porto. Som ung jobbade han i sin fars museum, muséet i Amarante. Då han var ca 20 år gammal öppnade Santos sitt eget galleri i byn, men dessvärre utan framgång. Därefter blev han anställd på Galleri Nasoni i Porto där han jobbade i sex år tills han återigen öppnade sitt eget galleri, denna gång i Porto. Idag äger Santos tre galleriutrymmen i Porto och är grundaren till den s.k. Gallerigatan.

4.3 Bearbetning av intervjumaterialet

Jag bandade in fyra av fem intervjuer och en av intervjuerna gjorde jag enbart skriftligt. Som sagt var intervjuerna semi-strukturerade och de blev oftast i berättandeform, d.v.s de följde inte nödvändigtvis en kronologisk ordning om hur Porto förändrades enligt de intervjuade.

Dessutom gjordes intervjuerna på engelska, varav en översattes i realtid från portugisiska till engelska, denna intervju var med Fernando Santos och översattes av hans galleriansvariga Joana Gomes.

Då jag transkriberat alla de inbandade intervjuerna började jag läsa igenom dem och kunde se ett tydligt mönster, alla de intervjuade talade om samma fenomen de kunde se i förändringen i kulturlivet i Porto. Jag plockade ut de avsnitt och citat ur intervjuerna jag tyckte var allra viktigast - speciellt dem som behandlade ämnen som dök upp i varje intervju, t.ex nattlivet i Porto, gallerigatan etc. Sedan översatte jag citaten till svenska så att de så väl som möjligt behöll sin innebörd. Därefter organiserade jag dem i någon slags kronologisk ordning i resultatkapitlet, egentligen enligt den ordning de flesta talat om de olika fenomenen.

Jag var positivt överraskad att de intervjuade så gott som alla diskuterade samma fenomen, vilket för mig innebar att det var tydligt vad som förändrats i Porto de senaste tio åren och hur. Många av dem kunde även komplettera varandras svar; då någon visste *var* något fick sin början kunde någon annan svara på *varför* det fick sin början.

RESULTAT

4.4 Porto förändras – en analys av intervjuerna

"Det finns två slags rörelser i kulturen i Porto idag. Barrörelsen och konströrelsen"
(Figueredo 2014)

Den första och främsta förändringen som skedde i kulturlivet i Porto var förändringen i nattlivet. Alla intervjuade berättar ur sin egen synvinkel hur nattlivet flyttade från förorten till innerstaden, downtown. Figueredo menar att det var en ekonomisk fråga för barerna att flytta från de dyra nattklubbarna i det industriella området till mindre lokaler i downtown. Rodrigues lyfter fram nattlivet som en generator för turismen och att folk tar risker och öppnar företag länkat till turism. Även Garcez minns tillbaka till tiden då barerna låg ute i förorten och förklarar sedan att barerna i downtown fick sin början på Rua Galerias de Paris (numera hjärtat av nattlivet i downtown) och att följderna av att en bar vågade öppna i området uppmuntrade fler att öppna barer i samma område.

"Tidigare låg barerna i förorten i Matosinhos, där hade barerna möjlighet till större lokaler och ett slags nattklubbområde uppstod där. Men emellertid växte en slags maffia ur säkerhetsvakterna och gäng började slåss utanför klubbarna. Detta skapade ett dåligt rykte för förortsclubbarna, det här är ca år 2005. Samtidigt började ekonomin gå nedåt för Portugal och det påverkade även människors löner och konsumtionsvanor. Det blev dyrt att gå på nattklubb (inträde var ofta 10€). Så, småningom började folk öppna mindre barer i det billiga området i downtown. Hyran för de små lokalerna var låg och folk behövde inte betala inträde" (Figueredo 2014)

"Främst nattlivet har förändrats, det flyttade från Ribeira, vid kanten av ån, till Matosinhos i förorten och till slut till downtown. Det var också bra för turismen i Porto och är en orsak till varför det dykt upp så mycket hostel i området" (Rodrigues 2014)

"Tack vare att en bar öppnades på gatan "Galerias de Paris" började allt fler barer öppnas i samma område. Jag tror det var ett sammanträffande att detta hände, men det ändrade hela nattlivet här" (Garcez 2014)

"Det har alltid funnits en stark handlingskraft, en initiativkraft i Porto, det är historiskt. Alla banker i Portugal öppnades i Porto. Alla de stora företagen började här, de skapades här i

Porto. Gällande konst och kultur var Rua Miguel Bombarda det första initiativet. Sedan Rua Galerias de Paris med sina barer" (Santos 2014)

Gatan Rua Miguel Bombarda ligger i området Cedofeita i downtown och kallas idag för Gallerigatan (Rua das Galerias), Konstzonen (Zona da Arte) eller Portos SoHo (Soho do Porto) (Jane Dias 2014). Fernando Santos, ägaren till en av de första gallerierna på gatan valde just denna gata för att den hade flera stora lokaler till salu som var optimala som galleriutrymmen, bl.a ett gammalt vinförråd, ett bageri samt en bilverkstad. Santos uppmanade vänner inom branschen att köpa dessa utrymmen för galleriverksamhet; på den tiden var dessa utrymmen dessutom billiga då området inte var särskilt populärt. Det är tack vare Santos som flera gallerier öppnades på samma gata (Público 2013). Idag är gatan inte bara fylld av gallerier utan också av designbutiker och övriga konstrelaterade företag (Figueredo 2014). För ca fem år sedan övergick gatan från att endast erbjuda ett brett utbud av gallerier till att även erbjuda en rad övriga tjänster som caféer och butiker. År 2009 förnyades gatan under arkitekten Filipe Oliveira Dias och lanserades som en gågata (Oliveira Dias 2014).

"Ingen ville vara i centrum, ingen ville vara på den här gatan. Det fanns mycket stora utrymmen till låga priser, så jag öppnade detta utrymme på Rua Miguel Bombarda, som brukade vara ett vinlager. Jag bjöd in andra gallerister till samma gata för att göra något annorlunda. Det väckte uppmärksamhet bland konstnärer, konstköpare och pressen. Det var så här det började" (Santos 2014)

"Kulturlivet finns på Rua Miguel Bombarda, med sina nästan tjugo gallerier, med museum i det närliggande området och parken Palacio de Cristal på andra sidan gatan" (Dias 2014)

"Tillsammans började gallerierna dessutom ordna gemensamma vernissagekvällar och detta hämtade betydligt mycket mer folk till gatan. Även min förman, Goncalo Castanho, grundade kollektivet Oporto Art District, för att samla de kreativa aktörerna i området" (Rodrigues 2014)

"Med den våg av kreativa människor som flyttade sin verksamhet till gatan, ökade även gallerierna. Nu finns det allt från konstgallerier till tehus och vintageaffärer" (Figueredo 2014)

De intervjuade lyfter sedan fram den växande turismen, stadsutvecklingen och den starka marknadsföringen av staden. Figueredo menar att det beror både på stadsutvecklingen i staden och förnyelsen av flygplatsen (vilket i sin tur ledde till att flera lågpris-flygbolag började flyga till Porto) samt en storsatsning av marknadsföring

av staden (2014), som t.ex musikfestivaler som Optimus Primavera Sound samt titlarna som European Capital of Culture (2001) och European Best Destination (2014) (Rodrigues 2014). Även Dias talar om den stora satsningen på marknadsföring av staden samt året som European Capital of Culture som lockat fler turister och utbytesstuderanden till staden (2014). Lågrpris-flygbolagen har dessutom hämtat in andra slags turister, nämligen en yngre medelklass, jämfört med den tidigare äldre överklassen (Figueredo 2014). Idag är Porto en aktiv stad och allt fler investerar i barer, restauranger och hostel, eftersom de är länkade till turism (Garcez 2014).

"Turismen har varit viktig för Porto, speciellt eftersom att den vuxit radikalt de senaste tio åren" (Figueredo 2014)

"Med lågrpris-flygbolagen kom det mer och mer turister" (Garcez 2014)

"Lågrpris-flygbolagen spelar en stor roll för hurdana turister vi har idag, dvs flera unga på en mindre budget, därför har vi fler hostel än hotell i Porto" (Dias 2014)

"Flera faktorer har påverkat den växande turismen (..) den stora musikfestivalen Optimus Primavera Sound hämtar otroligt mycket turister till Porto, de låga priserna förstås (speciellt museum är billiga eller gratis) och nattlivet då man kan festa till sju på morgonen är något turisterna verkar tycka mycket om. Porto håller på att bli en allt mer kosmopolitisk stad med en mindre konservativ atmosfär" (Rodrigues 2014)

"European Capital of Culture är också orsaken till varför man började bygga upp staden igen, som t.ex byggandet av metron, som gjorde det möjligt för folk att komma lättare från förorten till centrum (..) och den rörelse som skett bland människor i downtown har satt igång nattlivet, nattlivet är en nödvändighet i ett område där det rör sig mycket folk" (Dias 2014)

"Sedan några år tillbaka kan man se byggnader förnyas, alla gator är vid liv under dagen och under natten. Du kunde man inte se innan, man kunde inte se en levande själ i stadens centrum" (Santos 2014)

Santos berättar även hur staden överlät ansvaret till privata sponsorer för att hjälpa marknadsföringen av Rua Miguel Bombarda. Denna typ av marknadsföring hade en stor betydelse för att hämta in den ström av människor gatan har idag.

"År 2001 var Porto European Capital of Culture. Vi ville lämna något efter oss från det året så vi föreslog att göra Rua Miguel Bombarda till en gågata. Staden tyckte det var en bra idé men hade inte pengar för att utveckla projektet, men den såg ett intresse hos allmänheten och några år senare hjälpte den oss att få sponsorer för att finansiera projektet. Det

förändrade allting här. När sponsorer investerar i något väcker det uppmärksamhet hos en allmän publik. Den första sponsorn var The Famous Grouse som också sponsorerade den gemensamma vernissagen; de hade en mycket aggressiv marknadsföringsstrategi. Idag behöver vi inte sponsorer längre tack vare all marknadsföring. Vi bestämmer ett datum för de gemensamma vernissagen och folk bara dyker upp" (Santos 2014)

Ytterligare en orsak till förändringen i kulturlivet är ungdomarna. En våg av utbytesstuderande som anlänt till Porto de senaste åren har stött stadens ekonomi enormt; säsongsturisterna konsumerar under sommaren, utbytesstudenterna gör det året runt. Ungdomarna har dessutom börjat göra traditionella saker trendiga igen, såsom att gå till en tasca (traditionell portugisisk pub). På det här viset räddar ungdomarna gamla traditioner (Rodrigues 2014)

"Det uppstår hela tiden nya, coola områden (t.ex området Bomfim omkring Konstfakulteten) och unga, positiva människor stannar i Porto för att dra sitt strå i stacken i Porto" (Rodrigues 2014)

"Yngre människor kan resa mera, utforska mera och hämta nya idéer. Utrymmen i stadscentret är förstörda eller övergivna och mycket billiga, så två till tre personer slår sig ihop och öppnar något" (Santos 2014)

Bröderna Garcez är ett bra exempel på unga kreativa aktörer som vågat investera i kultur- och turismbranschen i Porto. De bor dessutom i övre våningen av sin egen bar. Bröderna sökte ett alternativt område och valde till slut Cedofeita, i samma kvarter som Gallerigatan.

"Baren är beroende av sina ägare, säger Garcez. Det är lättare att bo i samma hus och jag föredrar att inte behöva lägga ner tid på att pendla till och från jobbet" (Garcez 2014)

Även Dias hör till den unga kreativa klassen med sitt företag Laissez-Faire men han lyfter också fram svårigheten med att arbeta med konst och kultur i Porto.

"Vi får inget stöd från staten och jag skyller inte bara på dem, det är självklart i dessa dåliga ekonomiska tider, men vi får inget stöd från den privata sektorn heller och där tycker jag att det borde finnas ett större ansvar, de borde investera mera i den lokala konsten och kulturen" (Dias 2014)

Men de intervjuade talar också om den ekonomiska krisen och på vilket sätt det har och inte har påverkat kulturlivet i Porto.

"Visst känns det märkligt att det är dåliga ekonomiska tider och ändå ser jag att barerna är packade varje kväll, det verkar som om folk ändå har pengar, folk tar risker och öppnar företag länkat till turism" (Rodrigues 2014)

"Vi får inte glömma att vi har varit i en ekonomisk kris de senaste två åren och är ännu också. Krisen är nationell men det är som om vi är i en liten bubbla här i Porto. Varje dag öppnar folk något nytt i Porto, de öppnar restauranger, caféer, barer, gallerier, affärer eller nånting annat. Det finns en slags motivation. Det vanliga är att det är kris, du slutar, du gör ingenting och du väntar tills det är över. Men det gör vi inte i Porto, det är ett annat fenomen, okej det är kris och vi har inte pengar men vi gör samma sak med mindre pengar och med hjälp av vänner" (Santos 2014)

I september 2013 valdes en ny borgmästare för Porto, Rui Moreira, och detta kan vara något bra för Porto då Moreira aktivt jobbar för kulturverksamhet och bl.a har suttit i styrelsen för Porto Chamber of Commerce and Industry, som bl.a stod bakom kulturhuvudstadsåret (Figueredo 2014).

De intervjuade tror dessutom på att utvecklingen kommer fortsätta att gå framåt, trots att det görs nedskärningar i kulturen, men hoppet finns att folk fortsätter att göra ett bra arbete men med mindre pengar (Rodrigues 2014). Utvecklingen antas dock nå en punkt då den är mer constant, men förhoppningsvis kommer tillväxten att leda till att utlänningar flyttar till downtown för att bo och arbeta (Garcez 2014).

"Jag hoppas Porto fortsätter att uppehålla sitt goda rykte för turism, samtidigt som staden återuppbyggs och blir allt vackrare" (Rodrigues 2014)

"Krisen stoppade allt den kunde stoppa, vi har hopp, så vi tror saker kommer att gå bättre, de som kunde motstå krisen är de som kommer att stanna och vara även starkare, kanske för att krisen gett dem styrkan och självsäkerheten att fortsätta" (Santos 2014)

Dias däremot hoppas att Porto kommer bli det nya Berlin, han menar att Berlin redan börjat förlora sin status som kulturell hotspot och då Porto ändå håller på att stiga i popularitet kan det finnas en god chans att Porto kan bli det nya mångkulturella centret för kulturproduktion (Dias 2014).

"Man säljer inte kreativa idéer i Berlin, man skapar dem där, det borde Porto bli, en plats för kreativa människor att skapa idéer" (Dias 2014)

Det enda Dias tror kan hota Porto är avundsjukan från huvudstaden Lissabon.

"Lissabon och Porto tävlar alltid mot varandra och Lissabon vill inte ge upp den makt den har som huvudstad, vilket sätter oss på andra plats" (Dias 2014)

Ytterligare ett underliggande hot är dock den nya lagen om att stänga barerna klockan fyra på morgonen, allt för tidigt med portugisiska nattlivsmått.

"Snart kommer barerna att bli tvungna att stänga kl.04.00 och detta kommer att påverka nattlivet och turismen rejält, eftersom att folk tycker om att festa sent" (Rodrigues 2014)

SLUTDISKUSSION

4.5 Slutsatser: faktorerna bakom förändringen

Utgående från intervjusvaren har jag plockat ut fem omfattande faktorer bakom varför förändringen skedde i kulturen och jag kommer att vidare förklara på vilket sätt dessa faktorer förändrade kulturlivet i downtown. Faktorerna är mer eller mindre i kronologisk ordning.

European Capital of Culture år 2001

I alla intervjuer kommer året som kulturhuvudstadsår fram som den första och kanske mest betydande orsaken till varför downtown förändrades från första början. Året som European Capital of Culture satte igång en omfattande stadsutveckling i staden, såsom byggandet av metron, förnyandet och expanderingen av flygplatsen samt byggandet av stora gågator och hus (för att inte nämna stadens relativt nya ikon Casa da Musica) i innerstaden. Året som kulturhuvudstad gav Porto den knuff i rätt riktning som staden behövde.

Rua Miguel Bombarda

Konstgallerirörelsen på Rua Miguel Bombarda som startade så tidigt som år 1995 men som verkligen etablerades omkring år 2007 står mycket för det sociala status downtown

har fått idag. Tack vare en persons initiativ, Fernando Santos, har downtown Porto kanske en av de mest fascinerade gatorna i Europa med ett spirande kulturutbud längs en sträcka av ca. 800 meter.

Nattlivet

Idag är Porto känt för sitt nattliv, speciellt för den packade nattklubbsgatan Rua Galerias de Paris. Turister har svårt att tro att nattlivet vi ser i Portos downtown idag inte funnits i mer än tio år. Flytten av nattlivet från förorten i Matosinhos till downtown har gett Porto en ny social status och en s.k. *two shift foot traffic*, där folk rör sig i staden både på dagen och natten. Barer, caféer och restauranger är de hetaste investeringsalternativen i staden idag.

Ungdomarna

Tack vare stadens nya sociala status har downtown lockat till sig allt flera ungdomar, jämfört med tidigare då staden var känd för att ha invånare med en medelålder på över 65 år. Både lokala ungdomar, som gör traditionella saker, som att besöka de billiga traditionella barerna och göra dem trendiga igen liksom det ökande antalet utbytesstuderanden samt unga backpack-turister har hjälpt stadens ekonomiska situation enormt. De lokala ungdomarna räddar gamla traditioner, unga turister har genererat en hostelboom i staden och utbytesstuderanden (från t.ex Erasmusprogrammet) ser till att "turista" året runt även under lågsäsong då sommarturister inte vistas i staden.

Turismen

Turismen i allmänhet som vuxit radikalt i Porto, till att börja med tack vare expanderingen av flygplatsen och ökade rutter med lågprisflygbolag. Dessutom med en storsatsning av marknadsföring av staden och etablerade titlar såsom European Capital of Culture 2001, 10 Best Destination in Europe 2013 samt European Best Destination 2014 som lyckats locka en ny våg av turister.

4.6 Avslutning

Porto och den kreativa klassen

Jag ser en tydlig kreativ klass i Porto, för att inte tala om de fyra unga portugiser jag intervjuade för mitt arbete, t.ex Martim Dias som startade sin egen konstgalleri-agentur och bröderna Garcez som öppnade sin egen bar och restaurang, men även utgående från intervjusvaren och mina egna observationer. De som satsar på att investera i bar-/restaurang-/hostellbranschen är unga, kreativa entreprenörer. De utforskar nya områden (med låga hyrespriser), slår ihop sina kompetenser och skapar sina egna arbeten i en tid där inga andra arbeten erbjuds.

Porto och den kreativa staden

Porto är även ett bra exempel på hur viktig stadsutveckling kan vara för en stad: Porto som var på gränsen till att förfalla men som fick en knuff i rätt riktning tack vare stödet från Europakommissionen och titeln som European Capital of Culture år 2001. Idag är Porto mer dynamisk än någonsin med ett rikligt konst- och kulturutbud, t.ex Rua Miguel Bombarda, Serralves Museum of Contemporary Art samt Casa da Música för att nämna några få men ikoniska kulturcentra i Porto. Dessutom har Porto återuppbyggts och tack vare smidigare allmänna transportmedel (såsom metro) är det lättare att ta sig in, ut och omkring i staden.

Porto och gentrifiering

Ungdomarna, speciellt de av konstnärligare karaktär, utnyttjar de övergivna och förfallna områdena med låga hyres/bostadspriser. I och med det fylls snabbt områden som tidigare ansågs farliga och ödsliga med ungdomar som i sin tur skapar grogrund åt en stödstruktur av nya caféer, barer och butiker. Den här gentrifieringsprocessen syns tydligt på nattklubbsgatan Rua Galerias de Paris, samt området Cedofeita (tidigare bebodd av en betydligt äldre invånargrupp) som numera huserar Gallerigatan, designköpcentrum, mängder med caféer och restauranger. Nu ryktas det att området kring konstfakulteten kallat "Bomfim", tidigare känt för prostitution, nu börjar bli ett

populärt bostadsområde för ungdomar. Det här fenomenet kan även tillämpas till teorin om den coola geografin, ungdomarna/bohemerna/konstnärerna skapar nya populära områden hela tiden vilket väcker nytt liv i en stad, speciellt en stad som Porto som behöver en ny slags urbanisering.

Kultur som stöd för turism

Jag ser även i Porto hur kulturen gett stöd till turismen och vice versa. Tack var året som kulturhuvudstad som satt igång en hel del intiativ och skapat ett större utbud av kultur i staden har det kunnat locka flera turister, då turister å sin sida hjälper staden att uppehålla kulturen samt låta den växa då det har en publik.

Övrigt

Dock är det ett faktum att Porto fortfarande är i en ekonomisk kris och jag har svårt att tro att Porto kommer att återhämta sig snabbt nog för att kunna motsvara en kosmopolitisk stad som London eller Berlin inom tio år. Men jag vill återigen påpeka hur viktigt det ändå är för Porto att fortsätta stadsutvecklingen och investeringen i restaurang-, konst- och turistbranschen. För jag ser definitivt en ännu livligare och bebodd stad om tio år.

Det har varit mycket lärorikt att forska inom det här ämnet och använda staden Porto som ett exempel. Både för att Porto sedan en längre tid fascinerat mig med sitt plötsliga uppsving i kulturlivet och för att urbanteori och stadsutveckling är otroligt intressanta ämnen. Dessutom är det nödvändigt för en kulturproducent att kunna identifiera kreativa områden och processer och vara delaktig i utvecklingen av dem.

KÄLLOR

Böcker

Florida, Richard. 2002, The rise of the creative class, Basic Books

Florida, Richard. 2005, Cities and the creative class, Routledge

Florida, Richard. 2010, The Great Reset, Harper

Landry, Charles et al. 2005, Creative Industries, Blackwell Publishing, s.233-243

Landry, Charles. 2000, The Creative City, Earthscan Publications Ltd

Tay, Jinna et al. 2005, Creative Industries, Blackwell Publishing, s.220-231

Vanez, Rita. 2010, Porto, Dorling Kindersley - Civilização editora

Elektroniska källor

ABC News

Tillgänglig: <http://abcnews.go.com/International/wireStory/portugal-counts-days-end-bailout-program-22593721> (Hämtad 26.02.2014)

Campanella, Richard. Putting hip on the map.

Tillgänglig:

http://www.nola.com/homegarden/index.ssf/2014/03/richard_campanella_discusses_t.html (Hämtad 27.03.2014)

EDB. European Best Destination

Tillgänglig: <http://www.europeanbestdestinations.org/about-us/> (Hämtad 24.02.2014)

European Commission

Tillgänglig: http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/capitals/past-capitals_en.htm (Hämtad 01.04.2014)

Ekonomifakta

Tillgänglig:

<http://www.ekonomifakta.se/sv/Fakta/Arbetsmarknad/Arbetsloshet/Arbetsloshet---internationell-jamforelse/> (Hämtad 03.04.2014)

ESN

Tillgänglig: <http://www.esn.org/content/erasmus-programme> (Hämtad 24.02.2014)

Helsingin Sanomat

Tillgänglig: <http://www.hs.fi/talous/a1392969946772> (Hämtad 24.02.2014)

Murdock, Andy. Lonely Planet

Tillgänglig: <http://www.lonelyplanet.com/croatia/travel-tips-and-articles/77757>
(Hämtad 24.02.2014)

Nationalencyklopedin. Kultur

Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/kultur/233228> (Hämtad 01.04.2014)

Nationalencyklopedin. Den kreativa klassen, Den kreativa staden

Tillgänglig: <http://www.ne.se/richard-florida> (Hämtad 01.04.2014)

Nationalencyklopedin. Gentrifiering

Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/gentrifiering> (Hämtad 01.04.2014)

Oliveira Dias, Filipe.

Tillgänglig:

http://www.filipeoliveiradias.pt/html/pt/projectos/ficha.asp?P_cod_projecto=110
(Hämtad 25.03.2014)

Porto Vivo

Tillgänglig: <http://www.portovivosru.pt/> (Hämtad 21.02.2014)

Público

Tillgänglig: <http://www.publico.pt/local/noticia/zona-das-galerias-em-miguel-bombarda-no-porto-nasceu-ha-20-anos-1611950> (Hämtad 16.05.2014)

Schuetze F. Christopher. The New York Times

Tillgänglig: <http://www.nytimes.com/2012/07/30/world/europe/30iht-educside30.html> (Hämtad 26.03.2014)

Sherwood, Sean. The New York Times

Tillgänglig: http://www.nytimes.com/2011/11/27/travel/36-hours-in-porto-portugal.html?_r=0, (Hämtad 24.02.2014)

The Economist. The Geography of Cool

Tillgänglig: <http://www.economist.com/node/303114> (Hämtad 20.02.2014)

The Wallstreet Journal

Tillgänglig: <http://www.blogs.wsj.com/deals/2011/07/15/piigs-to-the-slaughterhouse-meet-giips/> (Hämtad 20.02.2014)

The Huffington Post

Tillgänglig: http://www.huffingtonpost.ca/2014/02/18/best-european-destination-2014_n_4807678.html (Hämtad 24.02.2014)

Visitporto

Tillgänglig: <http://www.visitporto.travel/MaisPorto/Paginas/default.aspx> (Hämtad 21.02.2014)

Wikipedia. Baixa do Porto

Tillgänglig: http://pt.wikipedia.org/wiki/Baixa_do_Porto (Hämtad 21.02.2014)

Wikipedia. Porto Vivo

Tillgänglig: http://en.wikipedia.org/wiki/Porto_Vivo (Hämtad 21.02.2014)

Wikipedia. Urbanteori

Tillgänglig: http://en.wikipedia.org/wiki/Urban_theory (Hämtad 26.03.2014)

Undersökningar och övriga arbeten hämtade i PDF-format

Jane Dias, Sarah. Estrategias Recentes de Organizacao Urbana Comercial – O Soho do Porto e a Territorializacao de Actividades Culturais/Criativas

Tillgänglig: <http://www.academia.edu/4256622> (Hämtad 26.03.2014)

Meijers, Evert et al. Case Study Porto

Tillgänglig:

http://www.eminetwork.eu/Research/Polycentric_metropolitan_areas/Knowledge_Research_Agenda/Case_studies_European_cities (Hämtad 04.04.2014)

Haapsaari, Anna-Kaisa. Euroalueen velkakriisi-syyt ja seuraukset

Tillgänglig: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201205025681> (Hämtad 24.02.2014)

Sohmer R. Rebecca & Lang E. Robert. Downtown Rebound

Tillgänglig: http://www.downtownhouston.org/site_media/uploads/attachments/2010-04-07/3D-Downtown_Rebound_-_Fannie_Mae_The_Brookings_Institutuion_2001.pdf (Hämtad 20.02.2014)

Muntliga källor (intervjuer)

Dias, Martim. 2014 *Intervju om kulturlivet i Porto* 25.03.2014

Figueredo, M.D Pedro. 2014. *Intervju om kulturlivet i Porto* 15.02.2014

Garcez, Pedro. 2014. *Intervju om kulturlivet i Porto* 12.03.2014

Rodrigues, Inês. 2014. *Intervju om kulturlivet i Porto* 27.02.2014

Santos, Fernando. 2014. *Intervju om kulturlivet i Porto* 27.03.2014

